

Manifest w sprawie praw człowieka dla nowego Parlamentu Europejskiego 2009

Obowiązki związane z poszanowaniem praw człowieka są zapisane w traktacie Unii Europejskiej. UE opracowała cały szereg instrumentów w celu ochrony i przestrzegania praw człowieka na swoim terytorium i poza jego granicami. Budując na tych podwalinach, nowy Parlament Europejski powinien nakłonić UE do podjęcia jeszcze większych wysiłków, które doprowadziłyby do skutecznego wywiązywania się ze zobowiązania do ochrony praw człowieka. Obecnie nie wykonuje się pomiaru skuteczności narzędzi stosowanych w celu ochrony praw człowieka, które czasem wydają się być postrzegane przez instytucje unijne jako cel sam w sobie, a nie jako narzędzie promowania zmian. Ponadto, wewnętrzne i zewnętrzne mechanizmy unijne często są niezgodne i niespójne. Konieczne jest podjęcie działań w następujących trzech obszarach, a wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009r. są idealną do tego okazją.

1. Zgodność

Bezwzględne poszanowanie wszystkich praw człowieka określonych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w państwach członkowskich UE samo w sobie jest niezwykle istotne, wpływa też na wiarygodność zewnętrzną.

Informacja pozytywna: UE jest postrzegana jako obrońca praw człowieka na świecie.

Informacja negatywna: Przyjrawszy się bliżej, widać wyraźne rozbieżności pomiędzy rzeczywistymi działaniami UE w kwestii praw człowieka na swoim terenie, a najlepszą praktyką. Na przykład kluczowe aspekty aktualnego dorobku prawnego UE w zakresie azylu, jak Dyrektywy w sprawie procedur udzielania azylu, nie są całkowicie zgodne ze standardami prawa międzynarodowego.

Idąc w przyszłość: UE powinna w pełni przestrzegać międzynarodowych standardów praw człowieka we wszystkich podejmowanych działaniach. Najważniejsze pierwsze kroki powinny obejmować właściwą odpowiedź na współdziałanie państw członkowskich UE w programie CIA nadzwyczajnego wydania zbiegów oraz innych sprzecznych z prawem praktyk realizowanych w imię wojny z terroryzmem.

Istnieje silna potrzeba pozostania przez UE wierną swoim zobowiązaniom w kwestii praw człowieka, zarówno na terenie Unii, jak i w polityce zewnętrznej oraz zapewnienia ratyfikacji i wprowadzenia w życie stosownych traktatów.

Informacja pozytywna: Państwa członkowskie UE są związane postanowieniami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i są stroną wielu europejskich i międzynarodowych standardów dotyczących praw człowieka. W szczególności, Wspólnota Europejska przystąpiła dodatkowo do Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie praw osób niepełnosprawnych jako Wspólnota, a państwa członkowskie przystępują do Konwencji indywidualnie.

Informacja negatywna: Podpisanie dokumentu to jedno, wiele jednak zobowiązań z tytułu tych traktatów nie zostało jeszcze wprowadzonych w życie. Nie wszystkie państwa członkowskie przyjęły, ratyfikowały i wprowadziły w życie Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur i nie wszystkie państwa członkowskie ratyfikowały i wprowadziły w życie Statut Rzymski Międzynarodowego Trybunału Karnego.

Idąc w przyszłość: Zgodnie z nowym traktatem lizbońskim, UE może i powinna przystąpić do innych traktatów w sprawie ochrony praw człowieka jako Unia. Po przystąpieniu, państwa członkowskie powinny mobilizować się nawzajem do rozliczania z wdrożenia stosownych zobowiązań, chyba że ustawodawstwo krajowe jest lepsze. Pierwszym etapem mogłoby być podpisanie przez Unię Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji Praw Dziecka.

Instytucje Unijne nadal pozwalają na odsuwanie kwestii związanych z prawami człowieka na bok przez takie zagadnienia, jak handel, energia, bezpieczeństwo i migracja. Prawa człowieka nie są ponadto zintegrowane z całym obszarem polityki, w tym polityki rozwoju.

Informacja pozytywna: Ważna rola praw człowieka została uznana w wielu obszarach polityki, w tym w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa i Procesie Rozszerzania UE.

Informacja negatywna: Względy bezpieczeństwa zdobyły pierwszeństwo przed ochroną praw człowieka, na przykład w debacie nad problemem imigracji. Priorytetowe traktowanie praw człowieka w polityce zewnętrznej jest nadal wyjątkiem, a nie regułą. Trafne przykłady stosunków, w których ochrona praw człowieka nie odgrywa kluczowej roli, to np. stosunki z Rosją, krajami Azji Centralnej, Chinami i USA.

Idąc w przyszłość: Prawa człowieka muszą stanowić istotę wszystkich decyzji, a nowy Parlament Europejski, uwzględniając powiązania z krajowymi parlamentami, powinien zmobilizować polityczną wolę osiągnięcia tego celu. Biorąc pod uwagę wzrastające rozumienie w społeczeństwie nierozzerwalnych związków pomiędzy prawami człowieka, a rozwojem, wydaje się to być dobrym punktem startu. Nowy Parlament Europejski powinien również wywierać nacisk na UE by dokonano przeglądu wspólnego wpływu wszystkich obszarów polityki na prawa człowieka w poszczególnych krajach.

Struktury instytucjonalne UE nadal separują kwestie związane z prawami człowieka od związanych z nimi zagadnień, takich jak handel.

Informacja pozytywna: We wszystkich trzech głównych instytucjach istnieją jednostki odpowiedzialne za prawa człowieka, jednak droga do zwiększenia ich wpływu jest jeszcze daleka.

Informacja negatywna: Odpowiedzialność w instytucjach za prawa człowieka na terenie UE jest niewystarczająca, zwłaszcza na poziomie Rady. W polityce zewnętrznej dokonano niewielkich postępów na drodze realizacji zobowiązań co do włączania kwestii praw człowieka do głównego nurtu polityki z roku 2006.

Idąc w przyszłość: Nowy Parlament Europejski powinien wezwać UE do wykorzystania restrukturyzacji instytucyjnej towarzyszącej ratyfikacji nowego traktatu lizbońskiego w celu opracowania nowych mechanizmów zajmowania się kwestiami praw człowieka w polityce wewnętrznej. Proces restrukturyzacji powinien również poprawić wpływ mechanizmów związanych z ochroną praw człowieka na stosunki zewnętrzne.

2. UE na arenie międzynarodowej

UE kładzie zbyt mały nacisk na prawa człowieka na forum międzynarodowym, na przykład na forum Narodów Zjednoczonych czy Unii Afrykańskiej.

Informacja pozytywna: UE udowodniła, że jeśli istnieją odpowiednie zasoby i silna wola polityczna, potrafi skutecznie operować na forum międzynarodowym, tak jak w przypadku rezolucji o karze śmierci na forum Narodów Zjednoczonych w grudniu 2007r., czy wspierając Specjalnego Reprezentanta Narodów Zjednoczonych w sprawie przemocy wobec dzieci.

Informacja negatywna: Często brakuje woli politycznej do podjęcia takich działań. Jednym z wielu przykładów może być niepodjęcie skutecznych działań na poziomie UE lub w kontekście Narodów Zjednoczonych w sprawie kryzysu w regionie Darfur, pomimo szalejącego tam przez ponad pięć lat konfliktu.

Idąc w przyszłość: UE powinna budować lepsze międzyregionalne związki partnerskie oraz stosować wspólne i wielostronne podejście w swoich działaniach dyplomatycznych na arenie Narodów Zjednoczonych i innych forach międzynarodowych. Parlament Europejski powinien korzystać ze swoich kontaktów zewnętrznych aby wspomagać ten proces.

Istnieje potrzeba osiągnięcia strategicznego i zaangażowanego „konsensusu w sprawie demokracji”, który kierowałby stosowaniem technik demokratyzacji wewnątrz i na zewnątrz Unii.

Informacja pozytywna: UE zwiększa swoje wsparcie dla wewnętrznych demokratycznych procesów konsultacji i nakłania do podejmowania podobnych działań, prowadzonych przez delegacje zewnętrzne.

Informacja negatywna: Brakuje strategicznego podejścia do wspierania demokracji, brakuje też koordynacji pomiędzy państwami członkowskimi. Europejska Inicjatywa w Sprawie Demokracji i Praw Człowieka nie pozwala na realizowanie konsultacji i oceny rządów przez inne organa niż obecnie (realizowane tylko na poziomie międzyrządowym).

Idąc w przyszłość: Nowy Parlament Europejski powinien wezwać UE do poddania głębszej analizie opracowanych technik wspierania demokracji oraz do dopasowania stosownych instrumentów, by poprawić ich skuteczność. Powinien również wezwać państwa członkowskie do rozszerzenia współpracy i zwiększenia spójności podejmowanych przez nich działań wspierających demokrację.

Prawa człowieka powinny być zintegrowane z podejściem UE do zapobiegania konfliktom i budowania pokoju.

Informacja pozytywna: UE staje się jeszcze bardziej aktywnym światowym działaczem w tym obszarze, ustanawiając między innymi interlokutorów praw człowieka w delegacjach Komisji Europejskiej w krajach objętych konfliktem.

Informacja negatywna: Brakuje koordynacji pomiędzy długotrwałym procesem budowania pokoju, a krótkoterminowym zarządzaniem kryzysem. Brakuje też wykwalifikowanego personelu, między innymi doradców w zakresie praw człowieka, zwłaszcza w misjach poza terenem Unii. Zapobieganie konfliktom i budowanie pokoju zostały pominięte w większości Unijnych instrumentów finansowych dla działań zewnętrznych, w tym Europejskiej Inicjatywy w Sprawie Demokracji i Praw Człowieka.

Idąc w przyszłość: Wszystkie misje zewnętrzne powinny zawierać w gronie swych uczestników doradców w zakresie praw człowieka. Bardziej elastyczne finansowanie powinno

pozwoić na podejmowanie działań ukierunkowanych na ochronę praw człowieka w sytuacjach objętych konfliktem, a zapobieganie konfliktom powinno być uwzględnione we wszystkich unijnych instrumentach finansowych.

3. UE w akcji

UE musi być odpowiedzialna przed swoimi obywatelami. Autentyczne możliwości udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie podejmowania decyzji politycznych są obecnie ograniczone.

Informacja pozytywna: Istnieją zasady konsultacji, istnieje też silna wola uczestnictwa wśród społeczeństwa. Istnienie realnych kanałów wpływu sprawi, że obywatele poczują się bardziej zaangażowani w sprawy UE i pozwoli nadać prawdziwe znaczenie demokracji bezpośredniej.

Informacja negatywna: Obywatele naprawdę nie są informowani w jaki sposób mogą wносить wkład do procesu podejmowania decyzji politycznych UE, a konsultacje prowadzone są w sposób niespójny. Często brakuje też widocznych rezultatów, gdy społeczeństwo obywatelskie proponuje swój udział. Wszystko to przyczynia się do apatii obywateli w kwestiach dotyczących UE.

Idąc w przyszłość: Wprowadzenie w życie traktatu lizbońskiego stwarza realną możliwość większego zaangażowania obywateli. Należałoby uważnie zarządzać zwiększeniem roli Parlamentu Europejskiego, a poprzez niego zaangażowaniem parlamentów poszczególnych krajów, aby uzyskać większe uczestnictwo obywateli w UE.

UE powinna przeznaczyć odpowiednie zasoby finansowe i ludzkie by zrealizować zobowiązania dotyczące ochrony praw człowieka.

Informacja pozytywna: Parlament Europejski okazał się nieoceniony w kwestii zapewnienia przyjęcia instrumentów finansowych dla działań zewnętrznych. Restrukturyzacja zgodnie z postanowieniami traktatu lizbońskiego stanowi bodziec dla Parlamentu Europejskiego do ubiegania się o przyznanie większych zasobów finansowych i ludzkich – oddanych sprawom ochrony praw człowieka w delegacjach i stolicach państw członkowskich.

Informacja negatywna: Obecnie UE wydaje bardzo niewiele środków na promocję i ochronę praw człowieka. Na przykład bardzo mały jest EIDHR, na poziomie €125 milionów rocznie, a nawet tam gdzie istnieją stosowne fundusze, nie są one wykorzystywane w sposób spójny.

Idąc w przyszłość: Istnieje potrzeba stworzenia długoterminowego podejścia do finansowania i większej przejrzystości wydatków. Nowy Parlament Europejski powinien odgrywać silną rolę w monitorowaniu i identyfikowaniu wydatków z budżetu Wspólnoty Europejskiej. Nowy Parlament Europejski powinien również monitorować rozwój nowych Służb do Działań Zewnętrznych w celu zapewnienia integracji praw człowieka z zewnętrzną polityką unijną oraz odpowiedniej liczny pracowników i dobrej jakości zasobów. Takie monitorowanie mogłoby obejmować rozpatrywanie wszystkich ważniejszych stanowisk w kwestii stosunków zewnętrznych.

Aby zadania te mogły być w sposób prawidłowy realizowane, uważamy za niezbędne utrzymywanie i umacnianie specjalnego organu ds. praw człowieka w nowym Parlamencie Europejskim.